

Najlepšia kniha roku 2020 podľa ocenenia Lancashire Book of the Year,
ktoré udeľuje výhradne porota detských a mladých čitateľov.

SAMUEL POLLEN

TENTO ROK SOM NIC NEZJEDOL

COO
BOO

Tento rok som nič nezjedol

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.cooboo.sk
www.albatrosmedia.sk

Samuel Pollen

Tento rok som nič nezjedol – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

SAMUEL POLLEN

TENTO ROK SOM NIČ NEZJEDOL

COO
BOO

Samuel Pollen: The Year I Didn't Eat
Copyright © 2019 by Samuel Pollen
Translation © Marek Bunda, 2022
Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2022

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN tištěné verze 978-80-566-2970-3
ISBN e-knihy 978-80-566-2984-0 (1. zveřejnění, 2022) (epub)
ISBN e-knihy 978-80-566-2985-7 (1. zveřejnění, 2022) (mobi)
ISBN e-knihy 978-80-566-2983-3 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

Venované TK

24. december

Milá Ana,

nikdy som nič podobné nerobil, a preto vlastne ani neviem, čo ti napísať. Asi by som mal ísť od začiatku. Volám sa Max. V auguste budem mať pätnásť. A práve v tejto chvíli si v podstate jediná, s kým sa môžem porozprávať.

Mama a oco vravia, že mi chcú pomôcť. Mne je však jasné, že ak by vedeli, ako sa skutočne cítim, okamžite by ma poslali do cvokárne.

To isté by spravila aj moja psychologička Lindsay. Vždy, keď sa jej s niečím zdôverím, to pre mňa dopadne ešte horšie, pretože ma potom núti robiť veci, ktoré naozaj robiť nechcem. Minule sme sa rozprávali o cvičení a ona mi zrazu z ničoho nič zakázala behať. Akože úplne. Kto vie, aké pravidlo si vymyslí nabudúce.

V škole mám dvoch kamošov, Rama a Stua. Nechá-pem, prečo sa so mnou ešte stále bavia. Skoro vôbec sa už s nimi nestýkam, a keď sa občas niekde stretneme, okamžite sa s nimi pohádam. Nechcem im povedať, čo mám za problém. Bojím sa, že by sa mi začali už úplne vyhýbať alebo by sa ku mne správali ako k postihnutému. Sám neviem, čo z toho by bolo horšie.

No a ešte ti musím povedať o Robinovi. Nieže mu vyke-cáš, čo ti teraz prezradím, ale môj brat je vlastne dosť v pohode. Teda aspoň občas. Nespráva sa ku mne, ako keby som bol retard, tak ako mama, oco a Lindsay. A to vie dokonca všetko aj o tebe. Vôbec to nerieši. Tvári sa, ako keby si tu nebola.

Kiežby som to dokázal aj ja.

Napriek tomu sa s ním o množstve vecí stále nemôžem porozprávať. Pretože, chápeš, je to môj brat. «Hej, Robin, je pravda, že čili nátierky zrýchľujú metabolizmus? A myslíš, že sa niekedy nejaké dievča bude chcieť baviť s magorom, ako som ja?» Nikdy v živote sa ho na nič podobné nespýtam.

Niekedy si tieto veci vyhľadávam na internete. No dobre – veľmi často. Neustále. Ale vždy to potom viac-menej oľutujem. Veľa ľudí tam o tebe hovorí, Ana. A z nejakého dôvodu si väčšina z nich myslí, že si to najlepšie od vynálezu zmrzliny. Zlá voľba slov. Veď ty vieš, ako to myslím.

Ak neberieme do úvahy podivínov z internetu, v mojom živote je šesť osôb: mama, otec, Lindsay, Ram, Stuart a Robin. Nikoho iného už nemám. Komu z nich by si sa zverila?

Preto si moja jasná voľba. Preto si s tebou píšem. Nezostáva mi totiž nikto iný. Spomedzi všetkých siedmich miliárd ľudí na planéte si z nejakého dôvodu jediná, s kým môžem otvorene hovoriť.

Už je pol jednej aj dve minúty nad ránom. Tak teda, veselé Vianoce!

Zajtrajšok bude mega ťažký. Asi ten najťažší deň môjho doterajšieho života. Raňajky budú v pohode, pretože tam budeme len ja, Robin, mama a oco. A tí už vedia, ako na mňa. Bude im jedno, keď odmietnem kávu, croissanty a aj džús s kúskami dužiny, ktorý kúpili špeciálne na túto príležitosť. Bude im jedno, ak si dám iba jednu hrianku (93) natretú tou najtenšou vrstvou nízkotučnej nátierky (10).

Tak dobre, nebude im to jedno. Ale aspoň nebudú mať žiadne poznámky.

Potom však prídu ostatní. Teta Jess, strýko Rich, James, Louise a babička. Oni ma takéhoto ešte nevideli.

Netušia, čím si teraz prechádzam.

Schovávam sa pod perinou tak dlho, ako sa len dá. Minulý rok som nedočkavo trielil dolu schodmi a kričal na našich, nech sa zobudia. Nevedel som sa dočkať, kedy si rozbalím svoje darčeky. Tak ako každé normálne decko.

Niektó jemne zaklope na dvere mojej izby.

„ČO JE?“ zakričím. Okamžite sa začnem cítiť previnilo. Vybuchnúť kvôli maličkostiam je momentálne moja špecialita.

„Veselé Vianoce, zlato,“ zažela mi cez pootvorené dvere mama. „Nechceš ísť za nami dole?“

„O chvíľku,“ odpoviem.

„Je už osem hodín,“ odvetí.

Prstom ukážem na svoje zápästie: „Ja viem.“ Hodinky zapnuté na poslednej novej dierke mi voľne visia na ruke. Vyzerá to divne, ako keby som nosil jeden z tých krúžkov, ktorý pripínajú na nohy vtákom, keď chcú študovať ich migračné trasy. Som na to hrdý a zároveň sa za to hanbím.

Mama vkročí do mojej izby a sadne si na stoličku. Sedí veľmi vzpriamene, celkom na kraji, akoby chcela pôsobiť čo najnenápadnejšie. Nenávidím, ako sa ku mne teraz naši správajú. Chodia okolo mňa po špičkách. Ako keby neustále čakali, kedy vybuchnem.

„Ako sa dnes ráno cítiš, zlato?“

Porozprával si sa o tom s Lindsay?“

Je to vyčerpávajúce. Neustále sa cítim unavený. Sú dni, keď idem spať o siedmej večer. „Bude to v pohode,“ poviem jej a otočím sa v posteli čelom k stene. „Všetko bude v pohode.“

„O chvíľu pôjdem vytiahnuť z postele tvojho brata. Teda, aspoň sa o to pokúsim. Otec má vyzdvihnúť babku tesne pred obedom. Kedy príde teta, to presne neviem. Povedala mi, že nám zavolá pred tým, ako vyrazia z domu.“

„Dobre,“ odpoviem smerom k stene.

Počujem, ako vstáva zo stoličky, no z izby neodchádza. Cítim, že sa na mňa pozerá. Potiahnem si perinu vyššie, aby mi schovala aj krk. Nenávidím čo i len pomyslenie na to, že sa niekto pozerá na moje telo. Hoci aj moja mama.

„Počúvaj, zlato,“ povie, „ak by toho bolo na teba príliš, len mi to povedz a nejako to vyriešime. Dobre?“

Bez slova ďalej pozerám do steny.

„Keď sa nachystáš, príď dole. Lúbim ťa.“

Počkám, kým sa dvere celkom zatvoria, a vstanem z postele.

Aj keď z dnešného dňa nie som veľmi nadšený, predsa len sa teším na darčeky. Teda, aspoň na niektoré. Od našich som si želal nový ďalekohľad, knihu o vtákoch z Bornea a novú *Zeldu*. Teta Jess mi pravdepodobne dá nejaké oblečenie v nadrozmernej veľkosti. A babička vždy nosí mne, Robinovi a otcovi to isté. Pre každého z nás má taký ten malý okrúhly syr zabalený vo voskovom obale. Tento rok dám ten svoj asi otcovi.

Najviac sa však teším na darček od Robina. Robin je totálne zažratý do práce s drevom a darček pre mňa vždy vyrába sám. Minulý rok mi daroval vtáčiu búdku, ktorá je teraz zavesená na jabloni vzadu v našej záhrade. Stále je prázdna, ale dúfam, že budúcu jar sa v nej zabýva aspoň nejaký brhlík. Rok predtým mi dal Robin píšťalku v tvare psa. Vraj mu vtedy napadlo, že si s ňou užijem kopec psiny. Môj brat *miluje* svoje trápne vtipy.

Cez okno nazriem do záhrady. Pri vtáčom krmidle, ktoré by malo byť stopercentne veveričko-vzdorné, pobehuje veverička a v stromoch vzadu počujem nejaké holuby. Túto časť dňa mám rád. Je тихо – a ja som zatiaľ na jedlo nemusel ani pomyslieť. Zvyčajne v tomto čase beriem na prechádzku Sultána, nášho írkeho setera. Dnes však nie.

Natiahnem na seba nejaké veci a zamierim dolu schodmi.

„Veselé Vianoce, Max!“ pozdraví ma otec, keď vkročím do obývačky. Usadení vo svojom kresle pod hromadou novín lúšti krížovku a ani sa na mňa nepozrie. Vzadu za ním bliká vianočný stromček.

„Veselé Vianoce,“ odpoviem a preklížnem okolo neho rovno do kuchyne.

Mame pomáham prestrieť stôl. Možno to znie v mojej situácii divne, ale s prípravou jedla pomáham rád. Dáva mi to pocit istoty, že mám všetko pod kontrolou.

Keď nachystáme všetky tanieri a príbory, spravím si hrianku. Vždy kupujeme ten istý svetlý pšeničný chlieb, takže presne viem, koľko má jeden krajec kalórií (93). Chlieb vložím do hriankovača; všetci ostatní raňajkujú croissanty. Ich vôňa ma zabíja.

O pár minút neskôr sa k nám pridá Robin. „Ránko, veselé Vianoce!“ pozdraví, udrie ma do ramena a odtrhne si kúsok z jedného z croissantov, ktoré mama práve vytiahla z trúby. „Mňam.“

„Nad stolom, poprosím,“ povie mu mama a tácku bleskovo odloží.

Myslím, že raňajky zvládam bez problémov. Nenastali žiadne väčšie komplikácie. Jem svoju hrianku namazanú nátierkou a pijem čistú vodu. Nikto sa mi nepokúša ponúknuť niečo ďalšie. Robin, na porovnanie, zošrotuje celú misku cereálií a štyri croissanty. Všetci poslušne čakáme, kým skončí.

„Vieš o tom, že dnes bude ešte aj obed,“ poznamená otec.

„Upiecť moriaka trvá celú večnosť,“ vysvetľuje hneď Robin.
„A mama ho len teraz vložila do trúby.“

„Nie si zvedavý, čo si dostal pod stromček?“

„Jasné, že som,“ odvetí Robin. „Darčeky sú veľmi dôležité.
No hladný by som sa na nevedel plne sústrediť.“

Vo vianočných filmoch deti baliaci papier z darčiekov strhnú, pokrčia a zahodia na zem. V domácnosti Howarthovcov to tak nefunguje. Otec trvá na tom, aby sa dal baliaci papier použiť viackrát. Takže keď sa darčeky otvárajú u nás, každý opatrne odtrhne lepiacu pásku a potom kúsky papiera pekne poskladá. Otec je takýto so všetkým. Vzadu v záhrade máme obrovský sud na dažďovú vodu a na streche solárne panely. Nikdy v živote sme v potravinách nekúpili igelitku. Nepoznám ďalšiu rodinu, ktorá by do umývačky riadu dávala použité kusy hliníkovej fólie.

Nežartujem.

Pod stromčekom som si našiel presne to, čo som si želal: *Zeldu, Vtáky z Bornea* (štrnásťe vydanie), a ďalekohľad Nikon 8x42, náhradu za môj Helios 10x32, ktorý sa už trochu zahmlieval. Vyskočím a idem ďalekohľad vyskúšať k oknu na terasu. Sledujem, ako si veвериčka zahrabáva do zeme oriešky uchmatnuté z krmidla pre vtáky.

„Ďakujem, mama,“ nakloním sa a objímam ju.

Cítim, ako ňou šklbne. V poslednom čase sú pre nich objatia so mnou dosť nepríjemné. Naši neradi cítia moje rebrá cez dve vrstvy oblečenia.

Robin má pod stromčekom skoro samé náradie. Netuším, čo je väčšina z tých vecí zač; jedna vec mi pripomína miniatúrne strúhadlo na syr. On má však z darčiekov očividne veľkú radosť.

Dlho som rozmýšľal nad darčkami pre svojich rodičov. Tento rok si kvôli mne vytrpeli kopec šialených vecí, a preto som im

chcel dať niečo špeciálne. Neexistuje však darček, ktorý vyjadruje: *Mrzí ma, že som dostal záchvat, keď som zistil, že ste nechtiac kúpili polotučné mlieko. Ak niekde taký je, nepodarilo sa mi ho nájsť. Nakoniec som im kúpil celkom bežné veci: Otcovi som dal nové záhradné rukavice a mama odo mňa dostala vydanie jej najobľúbenejšej knihy *Trh márnosti* v koženej väzbe. Ukázalo sa, že to bola dobrá voľba: keď mama otvorí svoj darček, neprestáva opakovať, aký som pozorný.*

Robin ma, tak ako obyčajne, prekonal. Naším do predzáhradky vyrobil zo starého lešenia poschodový kvetináč a nakúpil do neho kopec byliniek. Jednou ranou tak urobil šťastnými mamu, otca, samého seba a planétu Zem. Bože, niekedy mi tak lezie na nervy.

Napriek tomu som sa rozhodol dať mu jeho darček. Robinovým druhým hobby je jazdenie na horskom bicykli, keď teda práve nevyrába veci z dreva. Takmer každý víkend jazdí niekde po lese alebo kopcoch. Preto som mu daroval cyklistické rukavice.

„Díky, brácho,“ poďakuje. „Ale musím povedať, som sklamaný, že aj mama od teba nedostala rukavice.“ Vôbec som si neuvedomil, že dvom tretinám svojej rodiny som kúpil rukavice. Robin zodvihne maminu knihu. „Možno si bude môcť nejaké vyrobiť z obalu?“

Udriem ho do ramena.

Zasmeje sa a potom povie: „Si na rade.“ Načiahne sa hlboko pod stromček a vytiahne obdĺžnikový darček, desať centimetrov dlhý, päť široký a päť hrubý, zabalený do pestrofarebného papiera. Keď sa lepšie pozriem, uvedomím si, že baliaci papier je v skutočnosti mapa sveta: Celá vrchná časť je v podstate Konžská demokratická republika. Rok alebo dva dozadu som mapy totálne zbožňoval. Ešte dnes ich mám v izbe tony. Opatrne odstránim pásku a zoškriabem z nej papier. Vnútri je hladká drevená škatuľka.

Najskôr som si myslel, že je to ďalšia búdka pre vtáčky. Nikde však nevidím žiaden otvor. Otočím ju. Z opačnej strany vyzerá úplne rovnako.

„Díky, Robin,“ poviem. „Ehm, čo je to?“

Žmurke na mňa. „Ukážem ti po obede.“ Mám ešte ďalšiu otázku, no on si na pery priloží ukazovák.

„Ver mi, malý bráško.“

Neznášam, keď mi tak hovorí.

Prvé, čo moja teta povie, keď prejde prahom našich dverí, je: „Ty si ale chudučký, Max!“

Chudučký. Keď ste ako ja, takéto slová zároveň chcete aj nechcete počuť. Na jednej strane sa celý váš život točí okolo toho, aby ste schudli, a zatiaľ čo existuje množstvo rozličných slov (silný, buclatý, vyhladovaný), ktoré jasne popisujú množstvo vášho tuku, výraz chudučký sa dá pochopiť rôzne. Na druhú stranu, ak si niekto všimol, že ste chudučký, znamená to iba jediné. Pozerá sa na vaše telo. Spomedzi siedmich miliárd tiel na Zemi, ktoré sú mu k dispozícii, si vybral práve to vaše.

Toto je ten najhorší pocit.

A nie je to ani tak, že by som si to bral veľmi k srdcu preto, lebo to povedala teta Jess. Moja teta je ten typ človeka, ktorý o štyridsaťročných mužoch hovorí, že sú ešte *vo vývine*. Nechcem byť zlý, ale ona a môj ujo majú tvar tela ako dve porcie vianočného pudingu.

Preto iba prikývnem.

Teta si ma premeriava od hlavy po päty. Strýko Rich, James a Louise vchádzajú dovnútra za ňou. Postavia sa rovno vedľa nej a pripoja sa k hodnotiacej komisii. Chce sa mi zomrieť. Našťastie sa zjaví Robin a zachráni ma.

„Ale pozrime sa, náš vlastný Ježiš Nazaretský!“ zvýskne teta.

Tridsať sekúnd som tam postával ako kyslý citrón. Keď sa však Robin dovalí do haly, okamžite všetkých vyobjímam. Som si istý, že boli časy, keď sa aj on v týchto situáciách cítil mega rozpačito. Nie som si však istý, či by ste tomu verili, ak by ste videli to, čo ja teraz. Strýkovi Richovi potrasie rukou a potom si čupne a objíme deti. Keby na sebe nemal pyžamo, mysleli by ste si, že musí byť politik alebo niečo podobné.

Teta Jess je sestra mojej mamy, no líšia sa tak veľmi, ako sa len dá. Mama je vysoká, chudá a elegantná. Teta Jess, naopak, vyzerá ako hobit, vrátane chlpatých nôh. Mám štrnásť a už teraz som od nej vyšší. Mama má rovné tmavé vlasy. Tete Jess trčia z hlavy všetkými možnými smermi úchvatné sivohnedé kučery. Smiech mojej mamy je ako tichučké pískanie. Teta Jess sa smeje ako škriekajúca straka.

Jediná vec, ktorú majú spoločnú, je ich vzájomná súťaž o titul Najmilšieho človeka na svete. Momentálne je to remíza a víťazkou sa môže stať ktorákolvek z nich. Mama je členkou školského riadiaceho výboru a pokladníčka charity, ktorá sa stará o staré dostihové kone. Teta Jess zase každý piatok večer pomáha vydávať jedlo ľuďom bez domova. Moja mama sa každý deň musí trápiť so mnou. Teta Jess so strýkom Richom. A súťaž pokračuje.

Môjho strýka nemá nikto rád. Akože absolútne. Patrí do kategórie ľudí, pri ktorých musíte byť pri tom, keď sa stanú členmi vašej rodiny, inak nikdy nedokážete pochopiť, ako sa to mohlo stať. Neustále sa s tetou Jess prekrikuje, aj keď v podstate nemá čo povedať. Veľmi zapácha. A pokiaľ viem, jeho jediné hobby je sedieť v trenírkach pred telkou.

Keď to zoberiem do úvahy, môj bratranec a sesternica sú celkom normálni. James má deväť, a hoci mu strýko Rich neustále kupuje autíčka na diaľkové ovládanie, oveľa radšej sa hrá

s bábkami. Louise mala nedávno sedem a je totálne posadnutá maľovaním. Zátisia, zvieratá, portréty – kreslí v podstate úplne všetko, celý, celučký deň. Neustále nás prosí, aby sme jej robili modelov. Na to však treba mať svätú trpezlivosť – očakáva, že pred ňou budete sedieť celé hodiny. Ku kresleniu portrétov pristupuje veľmi vážne, akoby prišla z alžbetínskej éry.

Práve teraz ju Robin drží za nohy dolu hlavou a hompáľa zo strany na stranu. James ju medzitým štekľí na bruchu a Louise vreští ako zmyslov zbavená. Teta a strýko sa hádajú o niečom, čo zabudli v aute – alebo možno ešte doma. Medzi ľudí v hale sa zamieša Sultán a nesúhlasne začne štekať. Sultán má tolko rokov ako ja – štrnásť – a ak v hre nie je venčenie alebo nejaké jedlo, v podstate sa neunúva vstávať zo zeme. Deje sa toho príliš veľa a ja cítim, že moje srdce bije ako šialené. Vykradnem sa preto do svojej izby.

25. december

Milá Ana,

Lindsay mi poradila dve veci, ktoré mi majú pomôcť prežiť dnešný deň:

Spraviť si jedálniček a držať sa ho.

Keď toho bude na mňa priveľa, dať si pauzu.

Ak budem tieto dve jednoduché pravidlá dodržiavať, mal by som ťa podľa všetkého udržať na uzde. Lindsay hovorila, že veľkou chybou mnohých ľudí je, keď si myslia, že si môžu dať na deň voľno. Nahovárajú si, že ťa môžu jeden deň ignorovať a bude to v pohode. Vtedy sa to všetko pokazí.

(Môj názor? Nikto taký ako ja si toto nikdy nemyslel. Sú to rodina a priatelia, ktorí si myslia takéto hlúposti. Ja viem, že som s tebou uväznený dvadsaťštyri hodín denne, či sa mi to páči, alebo nie.)

Spolu s Lindsay sme môj jedálniček napísali už pred mesiacom. Potom sme ho spolu s mamou a otcom prebrali na špeciálnom sedení. Mama musela odísť skôr z práce, aby to stihla. Áno, presne tak – mamu som doslova vytiahol z práce, aby sme spolu mohli diskutovať o tom, koľko hlavičiek ružičkového kelu mi má naložiť na tanier na vianočný obed.

Mimochodom, správny počet je päť. Tento rok bude môj vianočný obed obsahovať:

85 gramov morčacích prs (101),

3 pečené zemiaky (267),

5 hlavičiek ružičkového kelu (43).

Teda úplné minimum, ktoré ešte vyzerá normálne. Vianočný obed je iba obyčajný obed. Dnes je iba obyčajný deň. Nič zvláštne.

Prečo mám potom pocit, že ty to tak nevidíš?

Momentálne sa riadim Lindsaynou ďalšou radou – vyhýbam sa svojej rodine. Všetci sú práve dole, sedia v obývačke a vyjedajú bomboniéru, pretože očividne sú Vianoce na to, aby človek neustále niečo prežíval ako nejaká krava. Krava, čo má rada čokoládu. Povedal som ti už, že do vianočného obeda zostáva iba hodina?

Teraz tie lepšie správy: Robin mi dal dobrý darček. Teda aspoň si myslím, že to je dobrý darček. Ešte som neprišiel na to, čo to vlastne je. Vyzerá to ako škatulka, do ktorej si strýčko Rich schováva svoje cigary. Ale to nedáva žiadny zmysel.

Vieš čo, aspoň ma to rozptyľuje a na nič iné nemyslím.